

Asia: VN/7937/2020

Kommenttipyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen keskeisten käsitteiden sanastoksi

Yleisiä kommentteja:

Yleisiä kommentteja:

Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry pitää tärkeänä käsitteiden yhtenäistä määrittelyä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä. On tärkeää, että kuntoutus on tunnistettu useissa käsitteissä.

Useissa ehdotetuissa terveydenhuoltoa koskevista käsitteistä painottuvat nyt terveys- ja sairausnäkökulmat. Esimerkiksi: ”määrittää henkilön terveydentila” ja ”palauttaa hänen terveytensä” (käsite 9), ”sairauksien tutkimista” (käsitteet 10 ja 11). Tämä näkökulma jättää huomiotta toimintakyvyn ulottuvuuden, joka on tarpeen lisätä käsitteiden määrittelyyn.

Kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus (ICF) kuvaa, kuinka sairaudet näkyvät ihmisen elämässä monin eri tavoin. ICF-luokituksen mukaan toimintakyky on moniulotteinen, vuorovaikutuksellinen ja dynaaminen tila. Se muodostuu terveydentilan, yksilön ja ympäristötekijöiden yhteisvaikutuksessa.

Ehdotetuissa käsitteiden määritelmässä korostuva terveyden ja sairauden näkökulma ei vielä yksin vaikuta ihmisen toimintakykyyn. Pelkkä sairauksien tutkiminen ei välttämättä paljasta toimintakyvyssä olevia haasteita. Toisaalta terveydentilan parantaminen ei aina riitä palauttamaan toimintakykyä.

Toimintakyvyn lisääminen osaksi käsitteiden määrittelyä on perusteltua myös siksi, että käsitteiden määritelmässä ja huomautuksissa on mukana kuntoutus (käsitteet 10, 11, 23, 24).

Kuntoutuspalveluiden tarkoitus ei kuitenkaan ole terveyden palauttaminen tai sairauden parantuminen vaan toimintakyvyn edistäminen ja ylläpitäminen.

Jotta sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut pystyvät vastaamaan ihmisten toimintakyvyn haasteisiin, tulee käsitteiden määritelmiin lisätä toimintakyky.

Lisätietoa toimintakyvystä on koonnut laajasti esim. THL:

<https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>

Ehdotetuissa käsitteissä näkyy myös perusteeton ero, jossa toimintakyynäkökulma on vain osa sosiaalipalveluita (käsitteet 6 ja 7).

Yksittäisiä käsitteitä koskevia kommentteja. Pyydämme jaottelemaan kutakin käsitettä koskevat kommentit kyseisen käsitteen numeron alle.

1. käsitettä koskevat kommentit

-

2. käsitettä koskevat kommentit

-

3. käsitettä koskevat kommentit

-

4. käsitettä koskevat kommentit

-

5. käsitettä koskevat kommentit

-

6. käsitettä koskevat kommentit

-

7. käsitettä koskevat kommentit

-

8. käsitettä koskevat kommentit

-

9. käsitettä koskevat kommentit

Ehdotamme määritelmään lisättäväksi toimintakyky-sanan. Perustelut kohdassa Yleisiä kommentteja. Käsite toimii myös pohjana käsitteelle 23 sosiaali- ja terveysterveyskeskus. Toimintakyky-

sanan lisääminen käsitteeseen 9 osaltaan edistää sitä, että sosiaali- ja terveyskeskuksessa tunnistetaan laaja-alaisesti erilaiset toimintakykyä edistävät palvelut ja niiden tarve.

Toimintakyky-sanan lisäyksen jälkeen määritelmä kuuluu:

”terveydenhuollon ammattihenkilön tarjoama tai antama palvelu, jonka tarkoituksena on määrittää henkilön terveydentila ja toimintakyky ja palauttaa hänen terveytensä ja toimintakykynsä tai ylläpitää sitä”

Määritelmän tulee huomioida myös se, että terveydenhuoltolain (1326/2010) 7 a §:n mukaan terveydenhuollon palveluvalikoimaan kuuluu myös kuntoutus. Määritelmää ei tule ainakaan supistaa tästä.

Lisäksi määritelmään tulee tarkentaa, tarkoitetaanko terveydenhuollon ammattihenkilöllä terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetun lain (559/1994) 2 §:n mukaista terveydenhuollon ammattihenkilöä.

10. käsitettä koskevat kommentit

Ehdotamme määritelmään lisättäväksi toimintakyky-sanan. Perustelut kohdassa Yleisiä kommentteja.

Lisäyksen jälkeen määritelmä kuuluu:

”julkisen sosiaali- ja terveystalouden järjestäjän tarjoama ennaltaehkäisevä tai sairauksien tai toimintakyvyn tutkimista, hoitoa ja kuntoutusta sisältävä ensisijainen terveystalouden palvelu, jota terveydenhuollon asiakas voi saada ilman ammattihenkilön ennakoon tekemää palvelutarpeen arviointia”

11. käsitettä koskevat kommentit

Ehdotamme määritelmään lisättäväksi toimintakyky-sanan. Perustelut kohdassa Yleisiä kommentteja.

Lisäyksen jälkeen määritelmä kuuluu:

”julkisen sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäjän tarjoama terveystalvelu, joka sisältää perustasoa vaativampaa sairauksien ja toimintakyvyn tutkimista, hoitoa ja kuntoutusta ja jota terveydenhuollon asiakas saa vain ammattihenkilön tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella”

12. käsitettä koskevat kommentit

Parhaimmillaan käsite voi toimia sosiaali- ja terveydenhuoltoa integroivana tekijänä. Käsitteen määritelmä ja huomautus eivät tunnista riittävästi sitä, että monet palvelut tällä hetkellä ovat sosiaali- ja terveydenhuollon rajapinnoilla. Esimerkiksi kotikuntoutus tapahtuu sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistalveluna. Onko käsitteen 12 mukaiseen palveluun tarkoitus sijoittaa ne palvelut, jotka eivät selkeästi kuulu muihin käsitteisiin? Vai onko siihen tarkoitus sijoittaa ne palvelut, jotka on tietoisesti suunniteltu toteutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistalveluna?

Ehdotamme huomautus-kohtaan lisättäväksi kuntoutus-sanan, koska useat kuntoutustalvelut toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistalveluna ja niiden rajapinnoilla.

Lisäyksen jälkeen huomautus kuuluu:

”Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa on sovellettava niitä sosiaali- ja terveydenhuollon säännöksiä, jotka turvaavat asiakkaan edun mukaisesti parhaiten hänen tuen tarpeitaan vastaavat palvelut, kuntoutuksen ja lääketieteellisen hoidon.”

13. käsitettä koskevat kommentit

-

14. käsitettä koskevat kommentit

Määritelmässä korostuu asiakkaan kotiympäristö. Keskeistä toimintakyvyn tukemisessa on kuntoutustalveluiden toteutuminen asiakkaan eri toimintaympäristöissä, muuallakin kuin kotona. Asiakkaan toimintakyvyn tukemiseksi esimerkiksi toimintaterapiaa toteutetaan paitsi asiakkaan kotona, myös koulussa, päiväkodissa, harrastuspaikassa, kaupassa, kirjastossa tai virastoissa.

Siksi ehdotamme, että määritelmä-kohtaan lisätään toimintaympäristö-sana.

Lisäyksen jälkeen määritelmä kuuluu:

”palvelu, jota annetaan asiakkaan kodissa tai muussa toimintaympäristössään, hänen päivittäisessä elinympäristössään tai tarjotaan asiakkaille helposti saavutettavana sähköisenä palveluna.”

15. käsitettä koskevat kommentit

-

16. käsitettä koskevat kommentit

-

17. käsitettä koskevat kommentit

-

18. käsitettä koskevat kommentit

-

19. käsitettä koskevat kommentit

-

20. käsitettä koskevat kommentit

-

21. käsitettä koskevat kommentit

-

22. käsitettä koskevat kommentit

-

23. käsitettä koskevat kommentit

-

24. käsitettä koskevat kommentit

Ehdotamme määritelmään lisättäväksi toimintakyky-sanat. Perustelut kohdassa Yleisiä kommentteja.

Lisäyksen jälkeen määritelmä kuuluu:

”sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikkö, joka tarjoaa lapsille, nuorille ja perheille suunnattuja hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistäviä sekä varhaisen tuen, hoidon ja kuntoutuksen palveluja”

25. käsitettä koskevat kommentit

-

26. käsitettä koskevat kommentit

-

27. käsitettä koskevat kommentit

Ehdotamme määritelmään lisättäväksi toimintakyky-sanan. Perustelut kohdassa Yleisiä kommentteja. Lisäksi sote-uudistuksessa rajanveto kuntiin jäävien ja hyvinvointialueille siirtyvien terveyttä edistävien palveluiden välillä on tulkinnanvarainen, joten myös kuntiin jäävissä palveluissa on tärkeä tunnistaa toimintakyvyn näkökulma.

Lisäyksen jälkeen määritelmä kuuluu:

”kunnassa laadittava asiakirja, joka sisältää tietoa kuntalaisten hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä, kunnan hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävästä toimista sekä näitä koskevista konkreettisista tavoitteista ja toimenpiteistä”

28. käsitettä koskevat kommentit

Ehdotamme määritelmään lisättäväksi toimintakyky-sanan. Perustelut kohdassa Yleisiä kommentteja. Kuntien ja hyvinvointialueen yhteistyössä on tärkeä tunnistaa toimintakyvyn näkökulma myös siksi, että sote-uudistuksessa rajanveto kuntiin jäävien ja hyvinvointialueille siirtyvien terveyttä edistävien palveluiden välillä on tulkinnanvarainen.

Lisäyksen jälkeen määritelmä kuuluu:

”hyvinvointialueen yhteistyössä alueen kuntien kanssa laatima asiakirja, joka sisältää tietoa alueen asukkaiden hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä, hyvinvointialueen hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toimista sekä näitä koskevista konkreettisista tavoitteista ja toimenpiteistä”

29. käsitettä koskevat kommentit

-

30. käsitettä koskevat kommentit

-

31. käsitettä koskevat kommentit

-

32. käsitettä koskevat kommentit

-

33. käsitettä koskevat kommentit

-

34. käsitettä koskevat kommentit

-

35. käsitettä koskevat kommentit

-

36. käsitettä koskevat kommentit

-

37. käsitettä koskevat kommentit

-

38. käsitettä koskevat kommentit

-

39. käsitettä koskevat kommentit

Käsitteen määritelmässä tulee tarkentaa, tarkoitetaanko palvelutarvetta arvioivalla ammattihenkilöllä terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetun lain (559/1994) 2 §:n mukaista terveydenhuollon ammattihenkilöä. Tämä jää nyt tulkinnanvaraiseksi.

40. käsitettä koskevat kommentit

-

41. käsitettä koskevat kommentit

-

42. käsitettä koskevat kommentit

-

43. käsitettä koskevat kommentit

Käsitteiden 43 ja 44 ero on tulkinnanvarainen. Tarvitaanko molemmat käsitteet vai voiko käsitteet yhdistää? Huomautuksessa on mainittu, että asiakasosallisuus on sekä päämäärä, että keino laadukkaiden ja yhdenvertaisten palvelujen saavuttamiseksi. Jotta nämä voidaan saavuttaa, tarvitaan keinoksi myös käsitteen 44 mukainen palvelunantajan osallistuminen sekä resursseja

palvelun järjestämisvastuussa olevalta taholta. Asiakasosallisuus ei riitä keinoksi palvelujen saavuttamiseksi.

44. käsitettä koskevat kommentit

Ks. kohta 43.

Drushinin Mirella
Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry